

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ МІЖ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ТА ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИМ ЗЛОЧИННИМ ГРУПАМ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

КОМЗЮК Анатолій Трохимович - доктор юридичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри адміністративного права та процесу ННІ № 3; Харківського національного університету внутрішніх справ

<https://orcid.org/0000-0002-7377-9241>

КІКІНЧУК Василь Юрійович - кандидат юридичних наук, доцент професор кафедри адміністративної діяльності ННІ № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ

<https://orcid.org/0000-0001-7457-4507>

РОЗУМЯК Роман Володимирович - кандидат юридичних наук, докторант Харківського національного університету внутрішніх справ

<https://orcid.org/0000-0003-0859-3325>

УДК 342.9

DOI: <https://doi.org/10.71404/NP.2026.1.36>

Аргументовано, що взаємодія між Національною поліцією України та іншими суб'єктами протидії організованим злочинним групам у сфері економіки представляє собою системно організовану, нормативно врегульовану, цілеспрямовану спільну та взаємоузгоджену діяльність правоохоронних, контрольних, фінансових, судових та інших уповноважених органів, а також інституцій громадянського суспільства, що здійснюється шляхом обміну інформацією, спільного планування та реалізації оперативно-розшукових, слідчих, аналітичних і превентивних дій і заходів, спрямованих на виявлення, припинення, розслідування та попередження діяльності організованих злочинних груп в економічній сфері, а також на мінімізацію заподіяної ними шкоди державним і суспільним інтересам.

Наголошено, що значення відповідної взаємодії розкривається у наступних ключових аспектах: дозволяє об'єднати ресурси різним за правовим статусом та цільовим призначення суб'єктів, що дозволяє комплексно впливати на організовану економічну злочинність; сприяє оперативному обміну аналітичною, фінансовою та оперативною інформацією, що сприяє ранньому встановленню ознак діяльності організованих злочинних груп; знижує ризик паралельних або неефективних заходів і оптимізує використання

державних ресурсів; забезпечує повноту доказової бази, належну фінансово-економічну експертизу та процесуальну стійкість матеріалів справ; має важливе превентивне значення, оскільки спільні профілактичні та контрольні заходи знижують ризики формування нових організованих злочинних угруповань; ефективна взаємодія сприяє стабільності фінансової системи, легалізації економічних процесів та зміцненню довіри до інститутів влади.

Доведено, координація взаємодії між Національною поліцією України та іншими суб'єктами протидії організованим злочинним групам у сфері економіки — це цілеспрямована управлінсько-організаційна діяльність уповноважених суб'єктів, спрямована на узгодження завдань, повноважень, форм і методів спільних дій, встановлення єдиного порядку планування, інформаційного обміну, прийняття та реалізації рішень, а також на забезпечення послідовності, взаємодоповнюваності й ефективності заходів, що здійснюються з метою виявлення, припинення, розслідування та попередження діяльності організованих злочинних груп у сфері економіки.

Ключові слова: взаємодія, координація, Національна поліція, суб'єкти, протидія, організовані злочинні групи, економічна сфера.

Постановка проблеми

У сучасних умовах зростання тінізації економіки та ускладнення форм організованої злочинної діяльності особливої актуальності набуває проблема ефективної протидії організованим злочинним групам у сфері економіки. Вирішення цього завдання неможливе без налагодженої взаємодії та чіткої координації між Національною поліцією та іншими суб'єктами системи протидії злочинності. Саме узгодженість дій, обмін інформацією, спільне планування та розмежування повноважень створюють передумови для підвищення результативності правоохоронної діяльності. У цьому контексті наукове осмислення поняття та значення взаємодії і координації є необхідним для формування дієвих організаційно-правових механізмів боротьби з організованою економічною злочинністю.

Стан дослідження

Окремі проблемні аспекти, пов'язані із діяльністю Національної поліції щодо протидії організованим злочинним групам у сфері економіки, у своїх наукових працях розглядали: Н.Т. Гончарук, М.В. Джафарова, О.І. Кобелєв, Ю.О. Коваленко, Р.С. Мельник, О.М. Музичук, С.В. Ніколайчук, Р.В. Олійник та багато інших. Втім, незважаючи на значний теоретичний доробок, на сьогоднішній день в науковій літературі недостатньо опрацьованим є питання характеристики взаємодії та координації між Національною поліцією та іншими суб'єктами протидії організованим злочинним групам у сфері економіки.

Мета та завдання дослідження

Мета статті полягає у тому, щоб визначити поняття та розкрити значення взаємодії та координації між Національною поліцією та іншими суб'єктами протидії організованим злочинним групам у сфері економіки. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання: розкрити теоретичні підходи щодо тлумачення категорії «взаємодія»; з'ясувати сутність поняття «координація»; розкрити специфіку даних термінів в рамках піднятої проблематики.

Наукова новизна дослідження

Наукова новизна статті полягає у тому, що в ній дістав подальшого опрацювання теоретичний підхід щодо визначення поняття та розкриття значення взаємодії та координації між Національною поліцією та іншими суб'єктами протидії організованим злочинним групам у сфері економіки.

Виклад основного матеріалу

Взагалі, взаємодія — це процес узгодженої, взаємопов'язаної діяльності двох або більше суб'єктів, спрямованої на досягнення спільної мети шляхом обміну інформацією, координації дій та взаємного впливу в межах визначених повноважень і відповідальності. В науковій літературі сформовано чималу кількість підходів до тлумачення цієї категорії. У психології, пишуть М.Н. Корнєв та А.Б. Коваленко, взаємодія – це процес безпосереднього або опосередкованого впливу людей один на одного, що породжує їх взаємну обумовленість і зв'язок. Саме причинна обумовленість становить головну особливість взаємодії, коли кожна з взаємодіючих сторін виступає як причина іншої та як наслідок одночасного зворотного впливу протилежної сторони, що визначає розвиток об'єктів та їх структур. Якщо під час взаємодії виявляється протиріччя, то воно виступає джерелом саморуху і саморозвитку явищ та процесів. Під взаємодією в психології, зазвичай, розуміється не тільки вплив людей один на одного, але й безпосередня організація їх спільних дій, що дозволяє групі реалізувати загальну для її членів діяльність. Соціальна психологія виходить із того, що взаємодія завжди має інтерсуб'єктивний характер, ознаками якого є: предметність (наявність спільної конкретної мети, що зумовлює спільність дій у ході її досягнення); ситуативність, або регламентованість конкретними обставинами; тривалість, інтенсивність, норми та правила взаємодії; рефлексивність (рефлексивна багатозначність) – можливість для взаємодії бути виявом як суб'єктивних намірів, так і наслідком спільної участі в колективній діяльності; експлікованість – можливість спостереження, реєстрації конкретних дій індивідів,

суб'єктів взаємодії [1, с. 82]. З.Я. Ковальчук, взаємодія розуміється як систематичні, досить регулярні дії суб'єктів один на одного, що мають на меті викликати певну відповідну реакцію, яка породжує нову реакцію того, хто здійснює вплив. Таким чином, відбувається обмін діями, зароджується спорідненість дій обох суб'єктів, їхня координація, стійкість інтересів, планування спільної діяльності, поділ функцій тощо. Дії сприяють взаємному регулюванню, взаємовпливу, контролю, взаємодопомозі. Це передбачає, що кожен з учасників взаємодії зробить внесок у виконання спільного завдання, коректуючи власні дії, враховуючи попередній досвід, активізуючи здібності та можливості партнера. У соціально-психологічному контексті взаємодію розуміють не лише як взаємозалежний обмін діями, а й організацію людьми взаємних дій, спрямованих на реалізацію спільної діяльності. Отже, спілкуючись, обмінюючись інформацією, людина виробляє форми та норми спільних дій, організовує та координує ці дії [2].

Л.Г. Шморгун у своєму науковому дослідженні акцентує увагу на тому, що взаємодія – це процес прямого або непрямого впливу об'єктів (або суб'єктів) один на одного, що спричиняє їх взаємну обумовленість і зв'язок. Вона передбачає ставлення людини до іншої як до суб'єкта з унікальним внутрішнім світом. У соціальній філософії, психології та теорії менеджменту взаємодія розглядається не лише як взаємний вплив людей, а й як організація їх спільної діяльності, що дозволяє групі ефективно досягати спільних цілей. Соціальна взаємодія включає обмін думками, ідеями, образами, вплив на цінності, потреби та емоційний стан інших людей. Вона є систематичним процесом, у межах якого людина здійснює дії, спрямовані на виклик певної реакції з боку оточуючих. Спільне існування та діяльність людей у суспільстві або організації накладає більш чіткі обмеження на прояви активності чи пасивності порівняно з індивідуальним життям. У ході взаємодії працівник формує адекватне уявлення як про себе, так і про інших людей [3]. С. Д. Богданова тлумачить взаємодію як складовий

процес впливу врегульованих нормами законодавства суспільно-правових відносин між певною кількістю їх учасників, який має чітку мету та завдання в окреслений період часу, способи та методи їх досягнення, що виражаються через зміст наявних повноважень та компетенцій учасників відповідних суспільно-правових відносин». Відповідно до наведеного визначення науковиця окреслює «притаманні категорії “взаємодія” як суто правовій категорії ознаки: взаємодія є елементом суспільно-правових відносин, який виражається у можливості впливу учасниками цих відносин один на одного; під впливом взаємодії необхідно вважати процес координації між учасниками відповідних суспільно-правових правовідносин [4, с. 107].

Тож, зазначене вище дає змогу дійти до висновку, що взаємодія між Національною поліцією України та іншими суб'єктами протидії організованим злочинним групам у сфері економіки являє собою системно організовану, нормативно врегульовану, цілеспрямовану спільну та взаємоузгоджену діяльність правоохоронних, контролюючих, фінансових, судових та інших уповноважених органів, а також інституцій громадянського суспільства, що здійснюється шляхом обміну інформацією, спільного планування та реалізації оперативно-розшукових, слідчих, аналітичних і превентивних дій і заходів, спрямованих на виявлення, припинення, розслідування та попередження діяльності організованих злочинних груп в економічній сфері, а також на мінімізацію заподіяної ними шкоди державним і суспільним інтересам.

Значення відповідної взаємодії розкривається у наступних ключових аспектах: дозволяє об'єднати ресурси різним за правовим статусом та цільовим призначенням суб'єктів, що дозволяє комплексно впливати на організовану економічну злочинність; сприяє оперативному обміну аналітичною, фінансовою та оперативною інформацією, що сприяє ранньому встановленню ознак діяльності організованих злочинних груп; знижує ризик паралельних або неефективних заходів і оптимізує використання державних ресурсів; забезпечує повноту дока-

зової бази, належну фінансово-економічну експертизу та процесуальну стійкість матеріалів справ; має важливе превентивне значення, оскільки спільні профілактичні та контрольні заходи знижують ризики формування нових організованих злочинних угруповань; ефективна взаємодія сприяє стабільності фінансової системи, легалізації економічних процесів та зміцненню довіри до інститутів влади.

Забезпечення ефективної взаємодії є неможливим без належної координації між національною поліцією та іншими суб'єктами протидії організованим злочинним групам у сфері економіки. Л.О. Феценко доводить що координація – це функція управління, змістом якої є забезпечення впорядкованих взаємозв'язків і взаємодій між організаціями, ділянками та учасниками виробництва й управління з метою узгодження дій щодо реалізації рішень, об'єднання спільних зусиль у вирішенні загальних завдань. Так, розподіл діяльності на функції, функції - на завдання, завдання - на операції та дії призводить до різкого зростання кількості зв'язків, через які реалізується кооперація учасників певної діяльності. Цим зв'язкам притаманні складність та взаємна обумовленість. Тому й виникає необхідність у виконанні й регламентації спеціальних дій, які мають на меті узгодження всієї сукупності дій задля досягнення мети [5, с.102]. О.П. Децик вказує, що координація – це процес забезпечення циркуляції інформаційних потоків між суб'єктами взаємодії. Основною функцією координатора є встановлення єдиних принципів циркуляції інформаційних потоків та забезпечення виконання загальних правил їх перерозподілу. Інформаційні потоки – це обсяги інформації, що задіяні у процесі взаємовідносин суб'єктів у межах чітко визначеного проміжку часу досягнення спільної мети й забезпечують інформаційні потреби комунікаційного взаємозв'язку [6, с. 64].

Цікавою та досить широкою є позиція В.А. Ліпкан. Науковець акцентує увагу на тому, що координація має низку характерних рис. Зокрема, вона розглядається як особливий різновид управлінської діяльності, у межах якої проявляються

притаманні саме цьому процесу властивості. Вплив суб'єкта управління на об'єкт здійснюється відповідно до принципу ієрархічного підпорядкування, а самими об'єктами координації виступають лише ті служби, підрозділи та органи, які перебувають у взаємодії та становлять підсистему правоохоронної системи. Головним призначенням координації є спрямування діяльності цих підсистем на досягнення спільних завдань, причому кожен учасник взаємодії виконує їх автономно, у межах власної компетенції. Вчений також наголошує, що в теорії та практиці існує кілька підходів до тлумачення поняття «координація»: як управлінська функція або діяльність управлінського апарату, як окрема функція державного управління, як складова будь-якої управлінської функції, як ціль управління чи як узгодженість дій виключно підпорядкованих структур. На цій основі вказаний вище автор робить висновок, що координацію доцільно трактувати як ключову управлінську функцію, спрямовану на забезпечення узгоджених дій елементів певної соціальної системи для досягнення спільної мети, тобто як форму взаємодії. Це визначення має універсальний характер і може застосовуватися до будь-якої соціально керованої системи, у тому числі до органів внутрішніх справ, хоча конкретний зміст окремих ознак може адаптуватися з огляду на специфіку й умови функціонування відповідної системи [7].

Р.І. Богданов розкриваючи поняття та значення координації діяльності територіальних управлінь Державного бюро розслідувань, акцентує увагу на тому, що координація представляє собою діяльність спеціально уповноважених суб'єкта, яка спрямована на створення необхідних організаційних, управлінських, економічних та інших умов, спрямованих на забезпечення ефективної та результативної спільної, взаємоузгодженої діяльності територіальних управлінь Державного бюро розслідувань [8, с.163-164]. Значення координації, наголошує автор, полягає у наступному: по-перше, забезпечує поєднання зусиль різних територіальних управлінь задля до-

сягнення загальної мети діяльності ДБР з мінімальною витратою матеріальних, технічних, людських та інших ресурсів; по-друге, через ефективну координацію забезпечується своєчасний обмін оперативною інформацією між територіальними управліннями. Це включає передачу даних про злочинні угруповання, нові методи вчинення злочинів та інші важливі відомості, що сприяє оперативному реагуванню та прийняттю обґрунтованих рішень; по-третє, забезпечує узгодженість дій між різними підрозділами ДБР, що сприяє виконанню загальних завдань та досягненню стратегічних цілей відомства; по-четверте, координація включає постійний моніторинг та оцінку діяльності регіональних управлінь, що дозволяє виявляти слабкі місця та впроваджувати необхідні заходи покращення [8, с.163-164].

Отже, координація взаємодії між Національною поліцією України та іншими суб'єктами протидії організованим злочинним групам у сфері економіки — це цілеспрямована управлінсько-організаційна діяльність уповноважених суб'єктів, спрямована на узгодження завдань, повноважень, форм і методів спільних дій, встановлення єдиного порядку планування, інформаційного обміну, прийняття та реалізації рішень, а також на забезпечення послідовності, взаємодоповнюваності й ефективності заходів, що здійснюються з метою виявлення, припинення, розслідування та попередження діяльності організованих злочинних груп у сфері економіки.

Висновки

Таким чином, все зазначене вище дає можливість аргументувати, що взаємодія та координація між Національною поліцією та іншими суб'єктами протидії організованим злочинним групам у сфері економіки мають важливе значення з точки зору забезпечення економічної безпеки української держави, оскільки сама природа організованої економічної злочинності є комплексною, багаторівневою та латентною. Такі злочинні групи, як правило, використовують розгалужені фінансові схеми, легальні інструменти господарської діяльності, корупційні

зв'язки та міжрегіональні або транснаціональні канали, що унеможлиблює ефективну протидію з боку одного органу в межах виключно власних повноважень. За цих умов саме налагоджена взаємодія дозволяє поєднати оперативно-розшукові можливості Національної поліції з аналітичним, контрольним, фінансовим і процесуальним потенціалом інших державних органів, забезпечити цілісне бачення злочинних процесів та своєчасно реагувати на загрози у сфері економіки. В свою чергу координація виступає необхідною управлінською умовою такої взаємодії, адже вона забезпечує узгодженість дій, чіткий розподіл завдань і відповідальності, а також концентрацію зусиль на пріоритетних напрямках протидії, що підвищує результативність як превентивних, так і репресивних заходів. Без належної координації взаємодія втрачає системний характер і зводиться до фрагментарного обміну інформацією, що не дозволяє повною мірою протидіяти організованим злочинним групам, які діють у сфері економіки.

Література

1. Корнєв М. Н., Коваленко А. Б. Соціальна психологія : підручник. Київ : Київська книжкова фабрика, 1995. 304 с.
2. Ковальчук З. Я. Психологічний аналіз міжособистісної взаємодії вчителя із старшокласниками: Монографія / З. Я. Ковальчук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2008. 160 с.
3. Шморгун Л.Г. Менеджмент організацій : навч. посіб. / Л.Г. Шморгун. К. : Знання, 2010. 462 с.
4. Богданова С. Д. Категорія «взаємодія» як фактор у контексті діяльності суб'єктів конституційного права. Часопис Київського університету права. 2018. № 2. С. 106–109
5. Фещенко Л.О. Координація в правоохоронній діяльності: теоретичний аспект. Часопис Київського університету права. 2005. №2., с.100-105
6. Децик О. Державний механізм координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії в Україні. Вчені записки Таврійського національного університету іме-

SUMMARY

It is argued that the interaction between the National Police of Ukraine and other entities combating organized crime groups in the economic sphere is a systematically organized, normatively regulated, purposeful joint and mutually coordinated activity of law enforcement, control, financial, judicial and other authorized bodies, as well as civil society institutions, which is carried out through the exchange of information, joint planning and implementation of operational-search, investigative, analytical and preventive actions and measures aimed at identifying, stopping, investigating and preventing the activities of organized crime groups in the economic sphere, as well as minimizing the harm caused by them to state and public interests. It is emphasized that the importance of such interaction is revealed in the following key aspects: it allows combining resources of entities with different legal status and purpose, which allows for a comprehensive impact on organized economic crime; promotes the rapid exchange of analytical, financial and operational information, which contributes to the early identification of signs of the activities of organized criminal groups; reduces the risk of parallel or ineffective measures and optimizes the

use of state resources; ensures the completeness of the evidence base, proper financial and economic expertise and procedural stability of case materials; has an important preventive value, since joint preventive and control measures reduce the risks of the formation of new organized criminal groups; effective interaction contributes to the stability of the financial system, the legalization of economic processes and the strengthening of trust in government institutions.

It has been proven that coordination of interaction between the National Police of Ukraine and other entities combating organized crime groups in the economic sphere is a purposeful administrative and organizational activity of authorized entities aimed at coordinating tasks, powers, forms and methods of joint actions, establishing a unified procedure for planning, information exchange, decision-making and implementation, as well as ensuring consistency, complementarity and effectiveness of measures taken to identify, stop, investigate and prevent the activities of organized crime groups in the economic sphere.

Keywords: interaction, coordination, National Police, entities, counteraction, organized crime groups, economic sphere.

ні В. І. Вернадського. Серія «Державне управління». 2019. Т. 30 (69). № 3. С. 59–67.

7. Теорія управління в органах внутрішніх справ: Навчальний посібник / За ред. В.А. Ліпкана. К.: КНТ, 2007. 884 с. // URL: http://semestr.com.ua/book_378.html

8. Богданов Р. І. Поняття та значення координації діяльності територі-

рiальних управлiнь Державного бюро розслiдувань. Теоретичнi та прикладнi проблеми судової експертизи i кримiналістики : тези доп. учасникiв наук.-практ. конф. (Харкiв, 30 вер. 2022 р.). С. 163–164. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_202220930/article/view/bohdanov